

سوره حجرات یکی از سوره‌های جالب قرآن است که پیام‌های بس آموزنده در باب روابط میان مؤمنان دارد. در وضعیت اسفناک سیاسی - فکری که امروزه بر جهان اسلام حاکم گردیده که پیامد آن خدشه‌دار شدن روابط میان امت اسلامی می‌باشد، ضرورت تذکر پیام‌های سوره حجرات بسیار ضروری می‌نماید تا باشد که امت این پیام‌ها را جدی گرفته و منحیث چراغ راه خویش در روابط با یکدیگر قرار دهند.

الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوِيكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
[الحجرات: ۱۰]

ترجمه: فقط مؤمنان برادران همدیگرند، پس میان برادران خود صلح و صفا برقرار کنید، و از الله ترس و پروا داشته باشید، تا به شما رحم شود.

این آیت دارای نکات بسیار جالب می‌باشد که ذیلاً به گوشه‌ی از آن می‌پردازیم:

«**إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ**»؛ یعنی در حقیقت مؤمنان با هم برادر اند. هر قوم، ملت و ایدیولوژی برای همبستگی، نزدیکی و ابراز علاقه میان شان، عناوین و القاب را برای روابط خود تعریف می‌کنند؛ مثلاً: کمونیست‌ها برای هم‌فکران خود عنوان «رفیق» را استفاده می‌کردند. همین‌طور، هر طبقه اجتماعی عنوان را برای تفکیک شدن ایشان از دیگران بکار می‌برند. چنان‌چه در میان مردم عام عناوین از قبیل: هم‌وطن، هم‌ولایتی، هم‌شهری، و امثالهم کاربرد دارد.

نکته جالب این‌جاست، که الله سبحانه و تعالی تنها یک عنوان را برای تأمین روابط میان مؤمنان تعریف نموده و این روابط را تا سرحد «برادری» بالا برده و بدین‌وسیله یک پیمان عمیق و ناگسستنی را میان مؤمنان بسته است. این پیمان برادری مشروط و محدود به مسائل اقتصادی، سیاسی، نژادی، جغرافیایی، تاریخی و... نیست، بلکه همه‌ای مؤمنان از هر نژاد و هر قبیله، و دارای هر زبان و هر سن و سال را در بر می‌گیرد، هر چند یکی در شرق جهان زندگی کند، و دیگری در غرب؛ تنها رمز این برادری در داشتن صفت ایمان تعریف گردیده است.

در حقیقت، پیوند برادری دینی، فکری و عقیدتی مستحکم‌تر از برادری نسبی و خونی و پیوندهای قومی است. چنان‌چه هنگامی که رسول الله ﷺ پیمان برادری را میان مهاجرین و انصار رقم زد؛ این پیمان خیلی مستحکم و توأم با ایثار و از خودگذری بی‌نظیری بود که حتی نمونه‌های ایثار آن را در میان برادران نسبی و خونی سراغ نداریم. فراموش نباید کرد، اخوت در میان زنان مؤمنه نیز هست.

با این‌حال، اسلام با خطاب قرار دادن مؤمنان منحیث برادر، بر تمام پیوندهای که براساس قوم، نژاد، قبیله، دولت - ملت، نشنلیزم، هویت ملی، و امثالهم ایجاد گردیده، خط بطلان می‌کشد و افتخارات بالای این پیوندهای پوشالی و مؤقتی را نیز حرام می‌پندارد. از لحاظ واقعیت سیاسی نیز این پیوندهای دروغین، مؤقتی و ناپایدار در طول تاریخ جهان موجب خلق مشکلات بس عظیم گردیده و صدها میلیون انسان را به کشتن داده است. جای تأسف این‌جاست که مسلمانان ارزش چنین پیوند عمیق و مبارک در میان شان ضعیف شده و به پیوندها و روابطی که اساس آن ایمان و تقوا نیست چنگ زده اند که نتیجه‌ی آن ذلت و خواری، جدال و کشمکش بالای مسائل پیشپا افتاده می‌باشد.

«**فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ**»؛ پس میان برادران خود صلح و صفا برقرار کنید. کلمه «**أخویکم**» به معنای دو برادر می‌باشد. پس هرگاه این، یک تأکید و دستور باشد که شما میان دو برادر صلح و آشتی برقرار کنید و میان شان مصالحه برپا دارید، پس در مورد وحدت و مصالحه میان یک‌وینیم میلیارد مسلمان جهان چه؟ که امروزه به بیشتر از 50 دولت - ملت تقسیم شده‌اند و برعلیه یکدیگر به مبارزه و جدال می‌پردازند. بدون شک، تلاش

برای ایجاد آشتی و وحدت میان یکونیم میلیارد مسلمان کار بس ارزشمندتر است.

برعلاوه، این آیت بیانگر آن است که هرگاه فتنه، آشوب و تفرقه‌ای میان مؤمنان درگرفت که سبب دور شدن و متفرق شدن آنان از همدیگر می‌شود، مؤمنان باید سعی نمایند تا این عوامل را از بین ببرند. همچنان، هر مفکوره و حالتی که این آشتی و برادری را به چالش مواجه می‌سازد، بایست ریشه‌کن گردد. خواه این مفکوره وطن‌پرستی باشد یا دموکراسی، ارزش‌های قومی باشد یا سمتی، افتخارات جغرافیایی باشد یا نژادی؛ همه‌ای آن‌ها منحنی زهر برای وحدت امت شمرده می‌شوند.

ناگفته نباید گذاشت، در اینجا مراد از گروه خاصی نیست که صلح و صفا را میان مؤمنان برقرار کند؛ بلکه مخاطب قرآن همه‌ای مؤمنان است و برای این کار عظیم همه تلاش بخرج دهند.

«وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»؛ و از الله تقوا داشته باشید، تا به شما رحم

شود.

در این جا اشاره به موضوع تقوا و رحمت الله سبحانه و تعالی است. بدین معنی که به مؤمنان تأکید گردیده که تقوا پیشه کنند و خویشان را از افکار، عادات، مفاهیم و سیاست‌هایی وقایه کنند که این وحدت و صفا را برهم می‌زند و مسلمانان را متفرق می‌سازد.

در نتیجه‌ی تقوا، مسلمانان با هم نزدیک می‌شوند و این وحدت و صفا مقدمه‌ی برای رحمت الله سبحانه و تعالی است. جامعه‌ی که در آن آشتی، وحدت و تقوا حاکم نباشد از رحمت الله سبحانه و تعالی محروم می‌گردد. بدون شک حالت وخیم و دردناک امروزی امت اسلامی، تصویری واضحی را به پیش‌روی ما می‌گذارد که امت به دلیل عدم وحدت، داشتن تعصبات کور، مقدس پنداشتن مرزهای مصنوعی - تحمیلی و تقسیم شدن به کشورها و ملت‌های مختلف از رحمت الله سبحانه و تعالی محروم شده و شیرازه وحدت و همدلی شان از هم پاشیده است. غرب از این حالت استفاده نموده و هر سرزمین را به نحوی گروگان نظامی و سیاسی گرفته و بالای شان مفکوره‌های را حاکم ساخته تا یکی دیگر شان را دشمن بپندارند.

طوری‌که افغانی برادر پاکستانی‌اش را دشمن می‌پندارد، ایرانی تشنه‌ی خون برادر عربی‌اش است. ترک‌ها علیه برادران کردی شان علم دشمنی برافراشته‌اند. مفکوره دولت - ملت و نشنلستی باعث درگیر شدن کشورهای مسلمان‌نشین گردیده و این کشورها برای تقویت جای‌گاه شان بر علیه یکدیگر در پی خرید سلاح و تجهیز اردوهای شان می‌باشند و در یک نوع رقابت تسلیحاتی قرار دارند.

پس لازم است تا از افتخارات قومی، تعصبات جغرافیایی و نژادی دست کشیده، تقوا پیشه نموده و به ریسمان الله سبحانه و تعالی چنگ بزنیم تا باشد رحمت الله سبحانه و تعالی شامل حال ما گردد و دو باره بر قله شامخ رهبری جهان بیاستیم.

مصدق سهاک

عضو دفتر مطبوعاتی حزب‌التحریر - ولایه افغانستان